

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PREMOGOVNIŠKI PODJETNIKI PRI- JATELJI TERORJA.

PRIPRAVLJAJO SE S SVOJIMI PROVOKATEŽI IN VSEM DRUGIM.

Rudarji, če so pametni, se ne bodo dali provocirati, ampak ostali bodo mirno doma.

Chicago, Ill. — Časnikarski poročevalci, ki delajo za Federalizirani tisk in razne delavske liste, so v tem edini, da premogovniški podjetniki v okrajih Fayette in Westmoreland, kjer so odprti rudniki, nekaj kuhajo, da prisilijo rudarje na delo. Pred prvimi aprilom so si ravno ti podjetniki menali roke od veselja, kajti računili so s tem, da bodo premog prodajali, da bo veselje, ko prične rudarska stavka.

Napočil je prvi april in pričela je stavka. Podjetniki v omenjenih dveh okrajih so bili prepričani, da rudarji v njih rudnikih ne zastavkajo. Imeli so nastavljene svoje zaupnike ali volhne, ki so znali zabijati zagozdo med organizirane in neorganizirane rudarje. Navadno so se ti podjetniški zaupniki "štulili" za velike naprednjake in radikale, da pridobijo zaupanje neorganiziranih rudarjev. Porabljali so vsakovrstne poteze, da pocepajo rudarje. Ali med rudarji so bili delovni njih tovariši, ki so jim znali raztolmačiti, da je tudi zanje z'raj udarila ura, da se osvobode podjetniškega absolutizma v neorganiziranih rudnikih.

In tako vidimo, da so se rudarji v neorganiziranih rudnikih pričeli pridruževati stavki, zavedajo se, če zmagajo organizirani rudarji, da je to tudi njih zmag. V rudniku za rudnikom je prenehalo delo in danes cenijo neorganizirane rudarje samo v Pennsylvaniji, ki so se pridružili stavki na več kot trideset tisoč. Neorganizirani rudarji se pa v vsakim dnevu pridružujejo stavki v večjem številu. Časnikarski poročevalci Art Shields za Federalizirani tisk v stavkovnem okraju, v katerem so odprti rudniki, pravi, da se vsaki dan pridruži na tisoče neorganiziranih rudarjev stavki in organizaciji.

Iz Zapadne Virginije je došlo poročilo, da se je stavki pridružilo dvajset tisoč neorganiziranih rudarjev.

Podjetniki so pred prvimi aprilom trdili, da je zmag. rudarjev odvisna od pridružitve neorganiziranih rudarjev stavki. Ako je to resnica, tedaj se lahko reče, da so rudarji že izvojevali zmag. in da so podjetniki poraženi.

Podjetniki v Pennsylvaniji se poslužujejo svoje stare taktike v okrajih, v katerih so "odprti" rudniki. Na pr. v St. Michaelsu so poslali svoje agente k rudarjem, ki stanujejo v kompanijskih hišah, in so jim povedali, da je njim stanovanje odpovedano.

Samoposebi se razume, da se v Pennsylvaniji poslužujejo vsakovrstnih biričev, državne in lokalne policije, deputirani itd. v interesu premogovniških podjetnikov, ki so obratovali "odprte" rudnike. Poročeno je bilo, da je v teh krajih 2,500 raznovrstnih biričev uslužbenih.

Znani polkovnik Patrick Hamrock, ki je pomagal vprizoriti ludlowski masakr, je že tolažil podjetnike na neorganiziranem polju, da je vsa milica pripravljena.

Ako so rudarji pametni, bodo ostali lepo doma in čitali časnike in dobre knjige in se ne bodo dali provocirati od nikogar. Ako veseli kozake, jahati gorindol po ulicah in cestah, naj jahajo, biriče pa paradiirati, naj se postavljajo, pameten rudar se ne bo jezil zaradi tega, kajti zaveda se, da so za tako delo plačani. Umaknil se bo tem ljudem, da ne pride z njimi v dotiko. Moč rudarjev postoji ravno v tem, da se ne dajo provocirati in da ostanejo mirni. Ako na

DELA VCI V RIMU OKUPIRALI ELEKTRARNO ZUNAJ MESTA.

Rim, 17. apr. — Komunistični delavci so v soboto okupirali rimsko elektrarno v Tivoliju, odkoder dobiva mesto svojo razsvetljavo. Elektrarna je lastnina Anglo-Romano družbe, s katero so bili delavci že dalj časa v konfliktu. Okupacija se je izvršila brez prelivanja krvi.

SEMJONOV JE ŠE VEDNO ZAPRT V NEW YORKU.

Caristični bandit je prebil Veliko noč v celici in je moral poslušati mačjo godbo zunaj na cesti.

AMERIKA GA NE BO SODILA ZARADI UMOROV.

New York, N. Y. — "General" Semjonov je še vedno zaprt v ludlowski policijski ječi, kjer ostane toliko časa, dokler ne položi poročstva v vsoti \$25,000, oziroma dokler ne bo končana tožba American Trading Co., ki je dala atamana aretirati zaradi tatvine kož v vrednosti pol milijona dolarjev. Semjonov je prebil Veliko noč v celici. S strehe hiše na drugi strani ulice so ga videli, kako je sedel na klopi v kotu celice in kadil iz pipe. Pod oknom njegove celice so pa otroci tulili na robove in klicali sibirskega kozakškega poglavarja z ne baš lepimi imeni. Ponovno in ponovno je policija razpršila mladino in odrasle — Ruse z vzhodne strani mesta — ki so demonstrirali pred ječo. Moški ne smejo več demonstrirati s hišnih streh, samo takske in otopol-smejo se na ploščate strehe.

Washington, D. C. — Senator Borah je v soboto izjavil, da bo skušal spraviti Gregorija Semjonova pred ameriško vojno ali zvezno kriminalno sodišče zaradi umorov dveh ameriških vojakov v Sibiriji. V ta namen se je Borah obrnil na zveznega okrožnega pravdnika Haywarda v New Yorku, da mu sporoči svoje mnenje, kaj misli o stvari. Hayward je v nedeljo brzojavno odgovoril Borahu, da kriminalna, na vojna sodišča v Ameriki ne morejo procesirati Semjonova zaradi zločinov izvršenih v Sibiriji.

Bahmetijev ima še vedno poslaniško imunetost, dasiravno ni več pet let nikakršen poslanik. To je izvedel senator Borah, ki je zahteval, da Bahmetijev pride pred senatni odsek in pove, če je v kakšni zvezi s Semjonovom. Borah je bil informiran od uradnikov v državnem departamentu, da ne more prisiliti Bahmetijeva k pričanju, ako sam noče priti. Borah je nato izjavil, da on ne smatra Bahmetijeva nobenim poslanikom, toda če ga hoče državni departament čestiti na vsak način, ne bo on posegal vmes.

"JUNGLE" PRIDE V MAJU V KINOIGRALISČA.

New York, N. Y. — Delavska fitnska služba naznanja, da bodo "Jungle," ki ga je opisal Upton Sinclair, kazali prvokrat v kinogrališču Fifth Avenue v New Yorku na prvega maja in v kinogledališču New Amsterdam v Newarku.

Film bo kmalu na potu po vsej deželi in delavci naj nikar ne zamude prilike in naj si ga ogledajo. Malokdaj je bila delavčeva usoda tako globoko zarisana v junterem romanu ali igri kot v "Junglu". Preveden je tudi v slovenski jezik in v zaloga ga je imel "Proletarce." Škoda, da je že pošel.

tisoče kozakov jaha in na tisoče biričev paradiira gorindol po ulicah in cestah, premog ostane pod zemljo, dokler ostanejo rudarji mirno doma, popravljajo svoje hiše in obdelujejo vrte, tisti, ki jih imajo, ali pa kaj koristnega izdelajo.

USTRELILI SO JIH KOT DIVJE RACE.

KAJTI VELIKO DENARJA NE STANE TAKA REČ.

Lesna kompanija je ponedelja vdovam po \$1,250.

New Orleans, La. (Fed. Press). — Lesna družba Great Southern Lumber kompanije, ki neomejeno gospodari v lesni industriji pri Bogalusi, čeni življenje organiziranega delavca, katerega so umorili njeni oboženi hlapci, na tisoč dve sto petdeset dolarjev.

Kompanija poizkuša prisiliti pet vdov, da sprejmejo vsaka za svojega umorjenega moža po \$1,250. Dasiravno so odvetniki pustili vdove na cedilu, skušajo znova doseči pravico. Strokovno organizirano delavstvo jim pomaga. Bogaluski umor, kot je afera poznana v krogih organiziranega delavstva, je bil izvršen 20. novembra 1919. Delavci pri Great Southern Lumber kompaniji, ki je bila ustvarjena s kapitalom iz Buffala, N. Y., da gospodari v Bogalusi, so bili izprti že nekaj časa.

Nekega dne popoldne je zatulla parna piškal v tovarni omenjene kompanije. Zbrala se je četa obožanih hlapcev, uslužbenih pri lesni kompaniji, in odmarširala je proti mali delavnici L. E. Williamsa, predsednika lokalnega delavskega sveta. Vodja obožanih hlapcev je zamahnil s puško in pozval je Williamsa k vratom.

Ko je Williams prišel, ga je oboženi hlapec ustrelil. Ustrelil ga je z lovsko puško in tako od blizu, da se svinčena zrna niso razkropila, ampak strel je napravil Williamsu veliko luknjo v prsih. V tej konfuziji, ki je sledila, so bili ustreljeni še trije drugi, ki so se nahajali v pisarni ali bližnji gorazi, četrti je pa bil težko ranjen. Umorjeni so bili A. J. O'Rourke, J. P. Bouchillon in Tom Gainés, Clay Riochoux je pa umrl po enem mesecu.

Lokalne oblasti so izpustile morilec na prosto, ko je kompanija položila petdeset tisoč poročstva zanje. Morilec so še zdaj svobodni. Velebizniško časopisje v New Orleansu je stvar tako prikazalo, kot da so se vršili delavski nemiri, v katerih so bili stavkarji ubiti, ker so napadli ameriške legionarje. Ameriška legija je pa izjavila, da sploh ni imela svoje postaje v Bogalusi. Ravno isti listi so odločno odklonili ponatisniti pisma, ki so afero pokazala popolnoma v drugi luči.

Organizacija tesarskih delavcev, katere člani so bili umorjeni delavci, Državna delavska federacija in lokalno organizirana Liga svobode so nabrale denar, da morilec prejmejo zasluženo kazen. Dasiravno je bilo veliko število prič navzočih, veleporota ni hotela dvigniti obtožnice proti ubijalcem in aferi ni bilo mogoče predložiti kazenskemu sodišču.

Udove so z denarjem, ki so jim ga dali organizirani delavci, najele dva odvetnika, da uvedeta kazensko postopanje prot morilecem. Poleg so v New Orleansu najele še enega odvetnika, da vloži za vsako vdovo odškodninsko tožbo za petdeset tisoč dolarjev.

Zdaj po dveh letih je bogaluski odvetnik okrajni državni pravdnik v Bogalusi in morilec niso nikdar prišli pred kazensko sodišče. Odvetnik v New Orleansu, Louis J. Burns, ki je tožbo sprejel na podlagi 50-50, je zdaj zvezni državni pravdnik v New Orleansu.

Zvezno sodišče ni nikdar izreklo razsodbe v tej zadevi, poleg je pa še Burns, ne da bi ga v to oblastile njegove klijentke, napravil uravnavo na svojo pest z odvetniki Great Southern Lumber kompanije po \$2,500 za umor. Vsaki vdovi je bil poslan ček za \$1,250.

Mrs. Williams in Mrs. O'Rourke pa nista sprejeli čekov in s po-

RUSIJA DOSEGLA TRI ZMAGI V GENOVI. PRAVIJO FRAN- OOZI.

Pariz, 17. apr. — Poluradni "Temps" piše, da je Sovjetska Rusija tri velike uspehe na ekonomski konferenci v Genovi. Prva zmag. je, ker so bili Rusi priznani z vsemi pravicami kakor drugi delegatje; to je toliko kot fiktivno priznanje sovjetske vlade. Drugič so predložili svoje zahteve, ne da bi sprejeli pogoje entente. Tretja njihova zmag. je, da uspešen izid konferenc. zdaj zavisi od vlade v Moskvi.

GOMPERS OŽIGOSAN NA KONFERENCI V GENOVI.

Taktika Ameriške delavske federacije na reletu mednarodne delavske konferenc.

25 MILJONOV DELAVCEV ZA- STOPANIH.

Genova, 17. apr. — Na mednarodni konferenci zastopnikov strokovnih unij, priključeni amsterdamski internacionali, ki je bila otvorena tukaj v soboto, je bilo ališati ostro kritiko napram Ameriški delavski federaciji in njenim voditeljem, posebno Gompersu, ker ni hotela poslati zastopnika na konferenco.

Ben Tillet, delegat iz Anglije, je žigosal Gompersa. Rekel je med drugim: "Stališče Ameriške delavske federacije je ozkosrčno in nes pametno. Gompers pravi, da je amsterdamska internacionala preveč radikalna, Lenin pa pravi, da je skrajno nazadnjaška. Fakt je, da je ta organizacija evropskega delavstva danes najkonzervativnejša skupina v Evropi. Ameriška je kratkovidna, ker se noče udeležiti delavske in ekonomske konferenc."

Na konferenci je zastopanih 25 držav in okroglo petindvajset milijon strokovna organiziranih delavcev. Namen konferenc. je, vplivati na ekonomsko konferenco, da vključi v svoje področje razoroženje, spremembo versalske pogodbe in priznanje Sovjetske Rusije. Dalje se imajo voditelji sporazumeti glede vprašanj, o katerih bodo razpravljali na delavski konferenci v Rimu, katera se odprti 20. aprila.

Glavni voditelji, ki so tu navzoči, so: J. T. Thomas in Ben Tillet iz Anglije, Leon Jouhaux in DeMoulin iz Francije, Besteire in Caballero iz Španije, Urban in Otto iz Nemelje, Tejarla iz Čehoslovakije, Mertens iz Belgije, Danev iz Bolgarije, Stenius iz Holandije, Krier iz Luksenburške, Schurch in Schifferstein iz Švice.

VELIKI PROTESTNI DELAVSKI SHOD V CHICAGU.

Chicago, Ill. — V nedeljo dne 29. aprila se vrši velik protesten shod strokovno organiziranega delavstva v Chicagu proti takozvanemu "Mošanskemu komiteju" in drugim delavskim nasprotnikom. Delavske strokovne organizacije se zberejo v Grant Parku in marširajo od tukaj na Muničipalni pomol (Municipal Pier). Tukaj se bo obdrževal ogromni shod.

Vrangel ne sme več v Bolgarijo.

Sofija, 17. apr. — Bolgarska vlada, ozirajoča se na proteste delavcev in bojoča se demonstracij, je sporočila baronu Petru Vrangelu v Belgradu, voditelju razbite bele armade s Krina, da ne sme več stopiti na bolgarska tla.

VERME.

Chicago in okolice: V sredo jasno in mrzlo. Severozapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 71, najnižja 55. Solnce izide ob 5:16, zalze ob 6:33.

možjo organizacije tesarskih delavcev se zdaj trudita, da dobita drugega odvetnika.

Rusija zahteva petdeset milijard odškodnine.

Čičerin je informiral voditelje entente, ko so mu ponujali kompromis glede predvojnih dolgov, da Rusija ni dolžnik, temveč upnik. Velikonočne privatne konferenc. v letoviščih. Sporazum je mogoč, ako ententa umakne zahteve, ki posegajo v pravice sovjetskih sodišč. Lloyd George je že pričel polagati temelj drugi konferenci, ker od genovske ne pričakuje uspeha.

Genova, 17. apr. — Čičerin in dr. Rathenau, zunanja ministra Rusije in Nemelje, sta danes podpisala rusko-nemško pogodbo v Rapallu. Z novo pogodbo odpade famozna brest-litovska pogodba in vpostavljeni so popolne diplomatske zvezi med Sovjetsko Rusijo in Nemeljo.

Genova, 17. apr. — Včerajšnji dan — velikonočna nedelja — ni bil dan počitka za delegat. Brz malega ves dan so se vršile privatne konferenc. v krasnih letoviščih na obali Sredozemskega morja. Danes je zopet praznik, toda sestanki se nadaljujejo. Pripravlja se velika bitka za jutri, ko bodo sovjetski delegatje mogoče dali končni odgovor na savezniški program ruske rekonstrukcije. Rusi so konferirali z Nemei v svojem hotelu v Santa Margheriti.

Prvi teden konferenc. je minil brez kakšnega uspeha, izvzemši da je Rusija postavila Francijo v luč opozicije proti razoroženju. Pododsek finančne komisije je sprejel resolucijo, ki se glasi, da nizka denarna valuta več držav ugrož. vso gospodarsko stavbo Evrope in zato je treba stabilizirati evropski denar z mednarodnimi posojili; resolucija pa ne pove, kje je treba najeti posojila.

Francozi so zelo nezadovoljni. Parški poluradni "Temps" piše, da genovska konferenca je vojna in boljševidi že imajo tri zmag. V soboto popoldne so imeli Lloyd George, Barthou in Čičerin sestank. v Porfirou, odkoder je lep razgled na morje.

Lloyd George je spoznal, da sedanja konferenca ne more prinesiti nič drugega kakor eventualni sporazum s Sovjetsko Rusijo. Vsa druga velika vprašanja ostanejo nerešena. Vsed tega je Lloyd George že pričel pripravljati tla za drugo konferenco, ki se ima vršiti v Londonu ali Haagu in katera se imajo udeležiti tudi Združene države. Na tej konferenci se mora razpravljati o razoroženju, vojnih dolgovih in odškodnini.

Na sobotnem sestanku z Rusi je Lloyd George zagotovil Čičerina, da v Genovi se ne bo govorilo o vojnih dolgovih Rusije. Govori se pa o ruskih predvojnih dolgovih. Uradnih poročil ni. Kolikor je znano, so voditelji entente ponudili Rusiji moratorij za pet let pod pogojem, če Rusija po preteku tega časa plača 80 do 80 milijard zlatih frankov na račun svojih starih dolgov z obrestni vred.

Čičerin se je smejal in dejal, da zavezniki ne smejo fantazirati. Rusija ima danes okrog pet milijard zlatih rubljev letnih dohodkov; pred vojno je imela dvanajst milijard. Rusija ne more plačati ničesar v tako kratkem času. Tedaj je Čičerin predložil račun odškodnine, katero zahteva Sovjetska Rusija od entente vsled škode, katero so ji povzročili Kolčak, Denikin, Judenič in Vrangel z njihovimi banditskimi invazijami. Račun znaša petdeset milijard zlatih rubljev, to je še enkrat toliko kolikor znašajo caristični dolgovi. Delegatje entente so bili presenečeni. Lloyd George je rekel, da je zahteva Rusije "absurdna".

Drugo poročilo se glasi, da je bil v soboto dosežen kompromis med Lloydom Georgeom, Barthoujem in Čičerinom glede ruskih predvojnih dolgov in odškodnine za zaplenjeno lastnino inozemcev. Na temelju tega kompromisa bi Rusija plačevala predvojne dolgove z novimi in brezobrestnimi bonodi, toda čas plačevanja se razteza (Dalje na 3. strani.)

POLITIČNA KAMPA- NJA ZA KULISAMI.

VERSKO PREPRIČANJE IN BRATSKO PODPORNE ORGA- NIZACIJE IGRAJO ULOGO V NJI.

Marsikomu so ta dejstva sdaj odprla oči.

Chicago, Ill. — Večkrat se skuša delavcem dopovedati, da versko vprašanje in bratske podporne organizacije ne igrajo nobene vloge v politiki. Take pripovedke se natvezujejo delavstvu, kadar delavstvo zahteva in priporoča, da bratske podporne organizacije posežejo v volilni boj v delavskem interesu. Ob taki priliki se oglašajo nasprotniki delavstva in pravijo: Pogledite, jaz sem član te in te bratske podporne organizacije, toda ta organizacija se ne umeslva v politične boje.

V kampanji pri primarnih volitvah v Chicagu so se odigrali dogodki, ki govora vse nekaj drugega, kot gobedajta ljudje, ki hočejo delavstvo dopovedati, da ne bratske podporne organizacije ne vplivajo v politične boje.

V Chicagu postoji Vseameriška liga volilcev (All-American Voters' League), ki je razpošljala kandidatom vprašalne pole, ki glede sestave lahko tekmujejo s vprašalnimi polami Združenih dobrodelnih društev.

Seveda marsikateri kandidat je vprašal sam sebe, ko je prejel vprašalno polo: "Vraga, kdo pa je ta Vseameriška liga volilcev? Na vprašalni poli ni bilo nič drugega zapisaeno kot Walter M. Smith, tajnik. "Kdo pa je on?" se je zopet vprašal kandidat.

Kdo ga bo priporočal in zakaj? To je bila uganika za marsikatero kandidata. Kajti med vprašalnji je bilo zapisano: H kateri cerkvi pripadate, h kateri cerkvi pripada Vaša žena, h katerim jez. klubom pripadate, ali verjamete v "ameriški ideal" in ga bode podpirali? To so bila vprašanja; katera so bila uganika, ker ni marsikateri kandidat vedel, od kje prihajajo.

Ali neki radovednež je stopil s tajnikom Walter M. Smithom v telefonsko zvezo in razvil se je približno tak razgovor: "Mi smo skupina državljanov, vneta za blagor javnosti, in dajemo informacije volilcem v Illinoisu. Ali nas podpira katera politična stranka? Zanesljivo prav nobena. Mi smo popolnoma neodvisni. Ali je katera organizacija za nami. Seveda. "Odd Fellows", "Knights of Pythias" in "Shriners", pa še število drugih. Da, mi imamo eksekutivni komitej, ravnateljski odbor in še druge odbore. Predsednik eksekutivnega odbora? Zakaj, V. R. MacDonald. Ako želite še kaj informacij, jih vam radi podamo, toda pridite v našo pisarno."

Te informacije so zadostovale. Vernon R. MacDonald, predsednik MacDonald-Katehuck Printing kompanije, 111 North Market Street, in bivši aktiven odbornik Čuvajev svobode. Podžigal je k sektarskim sovraštostim, da je Lundinova politična mašina dobila glasove, včevši tudi župana Thompsona. Ko je Fred Lundin osvojil mestno upravo, je Mac-

(Dalje na 3. strani.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v obljepanju n. pr. (March 31-32) poleg vsakega imena na naslova pomeni da vam je s tem listom poteklo naročnina. Posvetite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ALI SE IZSELJEVANJE NE OBRAČA VEČ V ZDRUŽENE DRŽAVE?

Iz Amsterdama na Nizozemskem se je izselilo v letu 1921 proti zapadu 8,287 oseb. Od teh izseljenikov sta odpotovali v južno Ameriko dve tretjini in le 108 oseb se je ukrcalo, da odrinejo v Združene države. Več ko polovica teh izseljenikov je prišla iz Nemčije in med vsemi izseljeniki je bilo le 166 Holandcev.

Zanimivi zaključki bi se dali napraviti, ako bi imeli statistične podatke iz vseh evropskih pristanov o ljudeh, ki so odšli v tujino, da si ustanove nov dom.

Nekaj statistike le imamo, ki jo izdaja vsaki mesec ameriški izseljeniški urad o prihodu izseljenikov v Ameriko. Ta statistika nam pove, kateri narod je že izpolnil določeno kvoto za sedanje fiskalno leto in iz katere dežele lahko še pridejo izseljeniki v Združene države. Obe statistiki nam povesta, da se Nemci v zelo majhnem številu izseljujejo v Združene države, pa tudi drugi narodi, ki žive v severnih krajih Evrope ne prihajajo več v takem številu v Ameriko kot pred vojno, kajti njih kvote se niso dosegene.

Če pogledamo v zgodovino Združenih držav, se prepričamo, da so bili med prvimi izseljeniki Holanci. Prepričamo, da so se Nemci v zelo velikem številu izseljevali v Združene države po revoluciji leta 1848, ko so nastala v Evropi preganjanja proti revolucionarjem, katere so najbolj preganjali v Nemčiji in nekdanji habsburški Avstriji. V ameriški državljanski vojni vidimo po cele polke sestavljene iz Nemcev, ali polke, v katerih so služili večinoma Nemci, ki so se bojevali na strani severnih držav proti južnim državam za odpravo sužnosti.

Zdaj se je to spremenilo. Ali mogoče zaradi tega, ker Nemci sovrašijo Združene države? Ne, saj tega sovraštva pri Nemcih ni opaziti. In če bi sovražili Združene države zaradi tega, ker so vstopile v vojno proti centralnim evropskim državam, bi morali logično sovražiti tudi južnoameriške republike, od katerih so se nekatere kmalu v začetku vojne pridružile zaveznikom, druge so pa sledile kasneje, ko so že Združene države vstopile v vojno.

Vsrok za ta pojav moramo iskati drugje in ga tudi najdemo. Džingoti v Združenih državah venomer hujšajo proti tujezemskim delavcem, sploh proti tujezcem vobče. Priporočajo se izredni zakoni proti tujezcem. Netolerantnost se pa kaže še na drug način. Dobili smo prohibicijo in še predno se je dobro ogrela, se že agitira za omejitve kadenja. Prva agitacija se vrši proti ženam in cigaretam. Ali jasno je, da bo tej agitaciji kmalu sledilo priporočilo, da se kadenje tobaka odpravi v vsaki formi. Znamenja za tako agitacijo so že tukaj.

Narodi v Evropi čitajo o tej netolerantnosti in posledica je, da se tisti obračajo proti drugim deželam, ki so se namenili izseliti iz svoje dežele, mesto da se izselijo v Združene države.

Ko je pričela agitacija za omejitve izseljevanja v Združene države in se je pričela očitno prikazevati netolerantnost napram tujezcem, smo dejali, da pride čas, ko se bodo še kesali te netolerantnosti, kajti tok izseljevanja se obrne v druge dežele. In zdi se, da se nismo motili.

Južnoameriške republike so obdarovane z neizmernim naravnim bogastvom. Zemlja je rodovitna, in milijoni in milijoni akrov te zemlje so še neobdelani. V zemeljskih plasteh so rude, premog in vodne sile so nerazvite. S prihodom večjega števila izseljenikov pride novo življenje v južnoameriške republike. Razvijati se bo pričelo poljedelstvo in z njim industrija. Kjer se poleg poljedelstva razvije tudi industrija, pride tudi bogastvo. Čim bolj se veča bogastvo, toliko bolj se širi in raste industrija. Tok izseljenikov, ki zdaj prihaja v Združene države, se bo obrnil v tistem trenutku proti južnoameriškim republikam, ko se prične razvijati industrija in pride glas v Evropo in na bližnji vrtok, da so gospodarske razmere v južni Ameriki ugodne.

In kaj se zgodi? Združene države bodo imele dvojno škodo. Izgubile bodo z naraščajočim razvojem industrije in poljedelstva v južni Ameriki precej trgovine, obenem pa tudi tujezemske delavce, ki že odnekad opravljajo najbolj težka dela v Združenih državah in ki so takorekoč kri in življenje v industriji.

Netolerantnost je povzročila že mnogo zla na svetu. In sedanji pojavi kažejo, da ga ustvari tudi v Združenih državah, ako se pravočasno ne odpravi.

SLIKE IZ NASELBIN.

Pleasant Valley, Pa. — K veliki premogarski stavki so se pridružili tudi premogarji v Westmoreland okraju, dasi ne v tako velikem številu kot se je pričakovalo, da bo nacravljen odgovor od najbolj izkoriščenih rudarjev po tem okraju. Pričakovati je bilo, da bodo takoj prvi dan vsi rudarji kakor en moč odločili orodje in se priključili organiziranim delavcem.

Delavci gotovo ne bodo pustili kratiti si pravic in šli raketu pot nazaj s svojo organizacijo kot bi to želeli podjetniki, to se tudi pokazuje ravno sedaj, ko armada stavkjučega delavstva narašča dan za dnem.

Danes, ko to pišem, se je iz tukajšnje naselbine odpravilo na delo kakih 20 premogarjev, ki so bili zaposleni pri Irwin Glass Coal Co. št. 9. Po uhodu v rov prihajajoče premogarje je nekdo opozoril na unijski plakat, nalepljen na oporo pod stropom. Bil je opomin na vse rudarje, da pomagajo odpraviti krivico. Spodaj pa je bilo napisano: "Stoj, ne bodi stavkelca!" Ko so premogarji zapazili opomin, so se obrnili domov, ne oziraje se na siljenje bossa, naj grejo na delo. Vsa čast njim za to, da so se zavedli v pravem trenutku in s tem pokazali, da ne morejo več prenesti krivičnega izkoriščanja.

Sedaj, ko to pišem je v celem našem okraju še precej ljudi na delu, vendar mislim, da prej ko bo ta dopis prišel med tukajšnje rojake, bodo tudi mi že imeli popolno stavko. Največ je odvisno od neorganiziranih premogarjev, da bo stavka čimprej dobljena, zato naj se takoj priključijo organiziranim, s čemur bodo pomagali vsemu delavstvu v Ameriki.

Govorjenje, kaj je bilo leta 1910-11, naj prestane, ker prošlost je za nami, dasi mučna vendar prestane. Danes moramo misliti na našo bodočnost in bodočnost naših otrok.

Člane SNPJ pozivljam, da se varujejo besede, ki se prime onega, kdor v sedanjem času dela v škodo delavstva, kajti ta beseda je kakor usodna bolezen. Kdor koli jo je zaslišal, se ga ogibljuje kot bolnika s nalezljivo boleznijo, za katero je tudi odsvetljivo. Tudi pravila SNPJ pazno prečitajte, da ne boste okrodovani.

Znan mi je delavec, ki je delal med stavko leta 1910, še danes mora marsikatero počrtni vadi takratnega dela in tako celo njegovi otroci in žena. Torej varujte se, da ne boste zaslišali imena, ki se bo držalo celo vaših otrok. — Jernej Kokalj.

Windber, Pa. — Nič nismo mislili pri nas, da bomo stavkali, še četrtka dne 6. aprila, kateri dan smo tudi ali kakor po navadi ne delo. Ko smo pa prišli pred rov, so nekateri rekli strojevodja (motormannu), da ne grejo delati, ker jim je kompanija zbrala meso do na \$2.40. Nekdo je še zaklical prišleecem na delo: "Vsi domov" in nato so se obrnile grude delavcev in res korakale domov. Vsačjočim naproti so prikorkali Italijani, pojoč: "Avanti il popolo con la bandiera rossa". Tako smo pričeli s popolno stavko.

Vsi premogarovi tukajšnje Bervand White Co., počivajo v bližnji okolici so rovi te kompanije po številkah: 30, 31, 35, 36, 37, 39, 40, 41 in 42. To so veliki rovi na samem. Rov št. 36 smo nekoga dne založili.

Pretepašev se nimamo kaj prida, saj bi bilo tudi čudno, ker jih ne morejo imeti po celi Pennsylvaniji.

Ko so žuli premogarji v Somerset Countyju o našem nastopu, so pričeli tudi oni s stavkanjem, da sedaj trdijo, da stavka cel Somerset okraj. Računajo, da je samo v Windboro in okolici do 15 tisoč stavkarjev. — Kinkola.

Martin, Pa. — Pomlad se je zopet naselila v gride naše Pennsylvanije izgledajo cvetoča sadna drevja, je ozelenelo in nebrojno evetje obeta obilne sadove. Kakor neveste izgledajo svetloča sadna drevesa, čebele letajo po bogatih čaškah cvetja in toplo solnce ga poljublja, ono pa piše iz blagodejnih žarkov pišajo življenja.

V neunijskih premogarovih se je tudi ustvil ves obrat. Dasi ne organizirani, smo rudarji kakih 50 rogov po tukajšnjih krajih stopili na stavko. Če se bo tako

nadaljevalo z zapiranjem rogov, bodo v enem tednu vsi zaprti.

V Masontownu smo imeli dne 2., 4. in 5. aprila prve shode v slovaški dvorani, kjer je bilo zbranih okrog 8000 stavkarjev. Vse je bilo mirno in vpisavali smo se v anije drug za drugim, da smo sedaj vsi organizirani. Poročila, ki jih prinaša kapitalistično časopisje, da tu obratujemo s polno paro, so odkrjala vsa izmišljena in osnovana samo na laži.

Prosveta je v št. 83 prinesla poročila, da je državna policija napadla stavkarje in da je bilo 30 ranjenih tu v Masontownu. Tudi to poročilo je napačno, kajti resnica je le, da so hoteli policaji napasti rudarje brez vsakega vzroka. Nastopila pa je mestna oblast in jih vprašala, kdo jih je poklical. Tako so morali policaji stati na strani in gledati, kako naraščajo vrste stavkarjev. Mirni smo bili in tako je bil vsak nastop od njihove strani nemogoč. — Tony Zupančič.

West Frankfort, Ill. — Stavkovni položaj je nespremenjen. Do zadnjega moža smo vsi premogarji na "počitnicah", kjer bomo ostali toliko časa, da se izpopolnijo naše upravljene zahteve. Imeti moramo za naš trud pošteno plačo, da se preživimo kakor se spodobi.

V naših zahtevah je glavna reč, da smo složni in vztrajamo. Nobenega uskoka ne sme biti med nami. Stati moramo kot živa branilna ograja napram ofenzivnemu podjetništvu, ki hoče razbiti vse delavske organizacije in se je predvsem polotilo naše.

Položaj stavke je povsem zadovoljiv. V prvih dveh tednih je armada stavkjučih naraščala in še narašča. Neorganizirani delavci zapuščajo rove neprestano in stopajo v organizacijo, kajti zavedajo se svoje dolžnosti in vedo, da je poraz organiziranih premogarjev zanje še hujša sužnost.

Zavedajte se tega vsi, dokler je čas in val se pridružite nam. V naši okolici je vse mirno in upamo, da ne bo nikakih izgredov kot se je zgodilo že v več slučajih. — Stavkar.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Jordanville, N. Y. — Ko sem prišel v pondeljek z dvajset milj dolgega potovanja domov, sem prejel kar tri izdaje Prosvete. Sicer nimam dosti časa za branje, toda vzel sem si ga in bral. Vse se mi je zdele, da se nek France spotika ob me, ki pa ne zapise svojega priimka.

Pravi, kako sta s Tonetom hodila, za kar pa ni vredno, da bi papir masal, bom pa jaz kaj drugega zapisal. Že sedemnajsto leto poteka, odkar sem zapustil stari kraj. Mnega sem, da smo boljše živeli tam kakor tu, četudi ni bilo hrane kakor imamo tukaj. Bilo pa je vsaj dovolj dober pišajo, katere je človek lahko povoljno vžival brez vsake škode.

Gledal sem, da sem vedno opravil pošteno vse moje stvari, drugače pa sem vžival to, kar je dala narava in je bilo meni bolj všeč. Komur ni bila dobra krepka pljuča, bi lahko šel pod kap in sprejemal z odprtimi ustmi strošnice, prav nič bi mu je ne oponašal. Umljivo je, da je bilo v takih pogojih tudi dovolj prijateljjev.

Če človek hoče pometati izpred drugih pragov, vedno dobi dovolj smeti in s tako žaro bi selo jaz lahko večkrat napolnil Prosveto; toda to škoduje narodu v splošnem. Čim bolj živimo v sloji, prijetnejše nam bo življenje. — Ignac Sulgaj.

Is okolice Exports, Pa. — Rudarji po naši dolini, ki nosi postajno ime Turite Creek Branch, so vsi na stavki, razven male izjeme na Slickvillu. Tam je še nekaj delavcev, ki so voljni držati hrbet pod kompanijskim bičem, in nalagajo premog za celih 15c od tone ali pa še manj. Ti ljudje, boljše rečeno sužnji, se torej lahko še prištevajo naprednim rojakom? Sramota je za nas Slovence, da imamo v svoji aredi še take ljudi. Ali nič ne pomislijo na bodočnost? Ko bo ta bitka, ki lahko rečem, da je največja, kar jih je še imelo delavstvo Združenih držav, končana, in bo zmaga na naši strani, ali se bodo upali še

kdaj priti med nas. Tedaj bo vsak strel s prstom kazal za njimi. Še njihovih otrok se bo držalo grdo ime.

Marsikdo se sklicuje na to, kaj neki bo posameznik storil, toda to je prazen govor. Zdrufite se lahko in-ke bi bili količkaj napredni bi lahko pridobili na svojo stran vsak najmanj enega ali dva in zmaga bi bila na vaši strani. Bojite se zameriti gospodnim bosom. Pomislite malo, kako bo, ako mi zmagamo. Iskali boste delo po unijskih rovih in jaz sem zato, da ga ne bo nikdo izmed vas dobil, četudi ga hoče nakloniti rudniški predelavec. K delu sprejet bo tedaj samo oni, ki je v organizaciji. Tako bo odbit marsikateri, za kar bomo poskrbeli že mi.

Tako velja tudi za naše "napredne" rojake v Claridgu, Jonstownu in Irwinu. Posebno v Jamestownu se kaj čudi pripravljajo, kdo je bolj napreden in po časopisih se hvalijo z naprednimi idejami, ki so jih pridobili po svetu. Mislim, da me še nikdo ni siljal, da bi se bil hvalil glede mojega napredka, dasi čitam napredne in nasadnjaške liste, a vseeno lahko z mirno vestje rečem, da sem po prigovarjanju le marsikoga prepovedal, da je pristopilo v napredne delavske vrste.

Delal sem med Slovenci z navotisto vsmo in uspehom kakor s tužeroci, a ne bojim se kompanijskega sovraštva; več mi je za delavsko prijateljstvo. Med delavci imam vedno prijatelje, pri kompanistih pa sem dober samo toliko časa, dokler me sprejeto izkoristijo. Kadar nimajo ničesar več iz mene za izmogni, me vržejo proč kot obrabljeno blago. Tista nada čaka vas vse kompanijske podrepanke. Pogledjte malo okrog sebe in premisljajte o napredku, potem pa poročajte, če ste prišli do katerega za vas koristnega rezultata. — Westmorelandski stavkar.

Peoria, Ill. — To mesto šteje okrog 80 do 90 tisoč prebivalcev, torej je precej veliko mesto z industrijo, a lahko gočemo, da niti ena četrtina delavcev ni redno zaposlena. Kdor ima delo, se pač trudi, toda pošteno plače za isto ne prejme, ker kar producira, vse preostane podjetnikom.

Zdi se, da stavke nič ne pomagajo, kajti še delavci dosežejo višjo plačo, se pa požare življenske potrebine. Torej smo tepeni pred in po stavki.

Danes so podjetniki jako prezretni, če človek pride k njim vprašat za delo. Ničesar nimajo zanj, ali pa mu naročijo, naj pride kdaj pozneje. Koliko časa bo še trajalo, da bomo tako odvisni od podjetnikov? Samo od nas je odvisno, koliko časa bomo še pustili, da bo posedujoči razred ravnal z nami po svoji volji.

Vzglede imamo, da se lahko tudi pri nas preuredi vse sistem, samo ako se ozremo v države, koder so prevzeli delavci in farmarji v roke vladno krmilo. Organizirati se nam je potreba v močno politično organizacijo, da bomo imeli dovolj močen odpor proti denarnim mogotcem. Dokler bo samo denar na krmilu, nas bodo lahko kapitalisti prodajali in kupovali.

Treba nam je ene unije, ne glede na to, kako delo kdo opravlja. Šibki smo, porazdeljeni v posamezne unije, toda močni in ne premagljivi, ako bomo vsi po posameznih lokalnih združenih v veliko unijo.

Dopisnik se vprašuje, kaj bi bilo z jednato, če bi nje člani ne imeli denarja in ne plačevali mesečnih prispevkov. Tudi pri tem smo tepeni, delavci. Dela nimamo, a živeti moramo samo sebe in svoje družine, plačevati stanarino, ker drugače nas postavijo na cesto in poleg tega, če imamo delo, nam isto ni garantirano kakor tu di plača ne in ni varno življenje pri delu. Na bankah, pri podjetjih in drugih uradih imajo visoko plačo, ni jim treba stavke in tudi toka jim nikdar ne pobije.

Če dobi delavec po končani stavki povišano mezdo, tedaj pride k njemu drugi, ki tudi hočejo imeti povišane svoje pounjane življenske potrebine, če pa propademo in prejmemo znižano plačo, tedaj oni molče kakor grob in niti na misel jim ne pride, da bi come po svojih trgovinah znižali. Torej smo vedno oškodovani. Glejmo, da bomo imeli delavsko in farmarsko vlado, ker le tedaj se nam bo lahko izboljšal položaj. Tedaj na bo treba malhe

denarja za zdravilke v stokuju bolni in sploh ne bomo več našli denarja, kakor nam to napoveduje socialistična organizacija. Čital sem "Delavsko Slovepijo", v kateri sem vse videl črno na belem. Rojak se je poslužil slovenskega jezika, za kar pa mu ne bom razkladal, ker bi vzelo po nepotrebnem dragocenega prostora. — F. Franke.

Auburn, Ill. — Od brata v stari domovini sem dobil pismo, katerega vsebino točnem vsaj deloma priobčim.

Žalostno je, kar mi on piše. Najprej čudi lista, ki je bil na njegavi naročen, a mu je potekel termin. Pravi, naj mu preneha izhajati Prosveta, ker je po smoletem čitanju spoznal, da ni za njihove kraje primerza. Ljudje, posebno na Primorskem, še sedaj občutijo grozo vojne in obsejanje Ameriko, da so prišli v tako nesrečo, Amerika si je zastavila nalogo, da bo rešila Evropo, a od tega ni imela drugega kot okrvati se je v zlato vrigo, narodni v Evropi, ki so čakali na Ameriko kot na rešiteljico, so bili razočarani toliko bolj in palnjeni posebno naši primorski Slovenci v toliko večjo bedo.

Amerikanci, mi piše brat, da nimamo pravega časopisa, zato nas obžaluje, kajti naše časopisje piše le žalostne stvari, po katerih se ljudstvo spravlja v nezadovoljstvo, prave brate pa posebno priprosto ljudstva ne more iz njega dobiti.

Dopisniki se posebno radi zaganjajo v Rim in ameriško katoliško cerkev ter sveto vero, ki je bila že preganjana dovolj, ako čitamo njeno zgodovino. Vsi tisti, ki so se zaganjali v Petraso skalo, sv. katoliško cerkev, so propadli. List Prosveta mi torej ne ugaja in ne naročaj ga mi več, pač pa mi naroči "Ave Marijo", za kar ti bom hvaležen.

K temu pismu moram pripomniti, da je brat še pravi duševni revček, za kar ga pomilujem in mu nazaj odgovorjam v Prosveti. Da Prosveta ni za naše kraje, mu ne verjamem, pač pa sem prepričan, da je takih duševnih revčkov malo več med našim ljudstvom. Če ljudje še vedno občutijo grozoto vojne, tega niso krivi delavski časopisi kot je Prosveta in ako kak dopisnik udari po Rimu, bode to v oči gotove fanatike, kajti resnica je še vedno bodla v oči.

Ko sem bil še jaz v krajih, koder je adaj moj brat, se je Avstrija z vso naglico pripravljala na vojeko, dasi je bila najbolj katoliška država. Gradila je moderne morilne orodje, čemur pa so nasprotovali samo delavski časopisi, za kar so bili pogosto zaplenjeni, dočim so katoliški časopisi zagovarjali oboroževanje. Da ljudje še vedno občutijo grozoto vojne, je temu kriv svetovni kapitalizem, združen z imperializmom in poleg tega so nemalo krivi tudi verski fanatiki, ne pa delavski časopisi.

Rojakov v Ameriki ni treba obkaloževati, da imamo Prosveto, temveč vsi naslepljeneci naj malo bolj odpro oči, da bodo v razsieti spregledali, kdo je zakrivil vojno in njene grozote. Da je prišlo do takih neredov, kot se sedaj akono med vsemi narodi v Evropi, je največ krivo nezavedno delavstvo. Res grdo je za človeštvo, da je v 20. stoletju še v taki temi. In oni, ki so se zaletavali v Petrovo skalo, da so se razbili. Sveta Gora pri Gorici je bila gotova še bolj sveta kot Petrova skala, za kar se torej ni razbila italijanska armada, ko je rušila in snaskovala romarsko cerkev. Toliko čudežev se je baje zgodilo na Sv. Gori, največji božji poti na Primorskem, nešteto krat je bila posvečena, toda italijanski topovi so jo vseeno razstrelili s temeljem vred, ne da bi ostal kamen na kamnu. Zakaj se ni zgodil čudež?

Papež je blagoslavil italijansko armado in topove, ki so bili vltiti iz cerkvenih zvonov. Mogoče si celo ti stal zraven, ko so pobirali iz cerkvenih lin zvonove, zakaj se nisi takrat postavil za sv. cerkev, vaj Bog vendar ne: "Ne ubijaj". — Maks Gmajnar.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

New Florence, Pa. — Uredništvo mora vedeti, kdo je poslal dopis.

Uniontown, Pa. — Da, dvasi so dobri, ako je njih vsebina stvarna.

RUDARJI V BOJU S SODNIJSKIM PREPOVEDIM.

Kongresniki obojavajo sodnika, ki je odredil državljanstva pravice stavljenim rudarjem.

ŠTEVILO STAVKARJEV STALNO RASTE.

Indianapolis, Ind. — (Federated Press.) — Organizacija rudarjev je storila vse potrebne korake za prisilno sodnijskim prepovedim, ki dežujejo na rudarje. V Zgodni Virginiji so zvezna sodišča izdala kar tri "indžukšne" proti organizaciji; prejšnji teden je bil izdan "indžukšen" v Kentuckiju. Pravi svetovalci organizacije pravijo, da vse te prepovedi posegajo v ustavne pravice državljanov in vsled tega so nezakonite. John Marks, podpredsednik okrožja št. 2 v Pennsylvaniji, poroča, da se je 1500 delavcev pridružio stavkarjem v Central Cityju blizu Vindberja. Število stavkarjev znaša zdaj okrog 670,000 na poljih mehkega in trdega premoga v Združenih državah in Kanadi. Organizacija je poslala večje število novih organizatorjev v Pennsylvanijo, ki bodo pomagali organizirati rudarje v centralni Pennsylvaniji. Stavka še ni dosegla koksovih delavcev v Leisenringu in Trotterju.

Jehnstown, Pa. — (Federated Press.) — Berwind-White Co. je zaprla kompanijske prodajalnice v krajih, kjer so rudarji zastavkali. Prvič v zgodovini te družbe se je zgodilo, da je zaprla svoje prodajalnice za rudarje.

Rudarje je ta korak družbe vzpodbudil, da so pričeli misliti na lastne kooperativne prodajalnice. Pri rudniku št. 42 so rudarji že najeli stavbišče in kupili les za gradnjo provizorične prodajalnice.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Rudarska organizacija United Mine Workers of America je predložila pristojnim oblastem v Washingtonu fakta glede zveznega sodnika Charlesa P. Orra v Pittsburghu, ki je zadnji teden rudarjem iz razloga, ker stavkajo. Prizadeži rudarji so večinoma Poljaki iz Belleverona, Pa. Stanislas Kaspar in Stanislas Korlovski bila med prosilci. Kaspar je v vseh okirih zadovoljil izpraševalca, ki je izjavil, da je prošilce kvalificiran za državljanstvo, tedaj je pa sodnik Orr vprašal prosilca, če je stavkar. Kaspar je pritril, če je stavkar. Kaspar je pritril "Pojdite nazaj delat in potem pridite po papir." Ravnotako je rekel tudi ostalim stavkarjem.

Senatorji in kongresniki obojavajo postopanje sodnika Orra. Senator Johnson iz Kalifornije je dejal, da sploh ne more verjeti, če je sodnik res to storil. Senator Kaspar iz Kansasa je rekel, da je to samopaktost prve vrste, kajti noben sodnik nima pravice narekovati takih kvalifikacij za podelitev državljanstva.

GOVERNER JE VETIRAL POVIŠANJE MEZDE NEWYORKŠKEGA ŽUPANA.

Albany, N. Y. — Governer Miller je vetiral predlogo, katero je sprejela legislatura in ki poviša plačo newyorkškega župana od \$15,000 na \$25,000 na leto. Ko je vetiral predlogo, je governer rabil na sarkastičen način besede župana Hylana, ki jih je rabil proti činomu governerja, rekoč, da je predloga za povišanje plače jasna kršitev "homerula."

Župan Hylan je seveda podpisal predlogo, ki poviša njemu plačo za deset tisoč dolarjev na leto. Ali obenem je pa vetiral predlogo, ki povišuje policajem in ognjegašem prvega razreda njih letno mezdo do \$2250 na \$2500. Takrat je rekel, da bi moral tako predlogo sprejeti proračunski mestni odsek in ne legislatura.

Irci se navdušeno pobijajo.

Dublin, 17. apr. — Kravji spopadi med republikani in svobodnodržavci, ki so izbruhnili večkrat, so se nadaljevali skoro vso noč. Četne svobodne države so izvršile več brezuspešnih napadov na poslajce Four Courts, katerega so okupirali uporni republikanski vojniki in ga spremenili v trdnjavo. Večkrat je bil izvršen atentat na Mike Collinsa, voditelja svobodnodržavcev, toda krogla, ki mu je bila namenjena, ga ni zadela.

SLEPEO SPREGLEDAL S TUJIMI OČMI.

Novo vrste operacija je uspeša.

Hornell, N. Y. — Devetnajstletni John Eichberger, ki je pred štirimi leti izgubil vid vsled poškodbe, je bil zadnje dni operiran v tujakšnji bolnišnici na popolnoma nov način in fant zdaj vidi kakor je prej. Zdravniki so mu izrezali šarenice njegovih pokvarjenih oči in jih udomestili s šarenicami drugega moža, ki je malo prej umrl v bolnišnici. Šarenice so se prijelo živcev in vrnilo mladeniču vid.

KAKO SE SKRBI ZA VEZOJO ŠTROK.

New York, N. Y. — V preteklosti so pošiljali otroke v New Yorku v jetašnice Tombs, da se tam poboljšajo. Poslali so tje tudi take otroke, ki so delali, da pomagajo obdvoletni materi pri prehraniti.

Zdaj je stopila v veljavo nova postava in otrok ne bodo več pošiljali v jetašnico Tombs. Odslej bodo oddajali otroke v farno šolo, ki je zdaj ime za poboljševalnico. Ime je sicer lepo, kako se bodo otroci vzgajali, je pa veliko vprašanje. Razume se, da v take šole ne pridejo otroci bogatnikov, kajti to so sami "zlati sinki" in "zlate hčerke". Te poboljševalnice so namenjene le otrokom siromašnih staršev.

Prvi je že odšel v to šolo. Antonio Sica se piše deček in star je komaj 16 let.

CIKLONI, SNEŽENI VIHARJI IN POPLAVE.

Centralia, Ill. — V nedeljo o polnoči je tod divjal ciklon. Štiri osebe so bili ubite in okrog 70 je ranjenih. Veliko hiš je razdejanih. Vetrovni sveder je dvignil železniško postajo v Irvingtonu iz temeljev in jo položil 200 čevljev proč na tla drugače nepoškodovano.

Denver, Colo. — Silni sneženih vihar je obiskal na Veliko noč v Severozapad. V Wyomingu in Utahu je zapadel 12 palcev debel sneg.

Aldridge, Ill. — Poplava vsled naraslih rek Mississippi, Big Muddy in Illinois je naredila še več ko dva milijona dolarjev škode v spodnjem delu države Illinois.

TESNEJŠE ZDRUŽENJE TISKARSKIH DELAVCOV.

New York, N. Y. — Vse tiskarske unije v premeru petdeset milj okoli New Yorka so se združile v toliko, da izvolijo skupen pokrajinski odbor, ki bo zastopal od 15,000 do 20,000 tiskarskih delavcev.

Philip Umstadter, predsednik lokalne organizacije tiskarskih delavcev, izjavlja, da je bila združitve potrebna zaradi skupne skele pri važnih vprašanjih, posebno pa, da se brani 44 ur dela v tednu, ker podjetniki vodijo strastno kampanjo za 48 ur dela v tednu.

OBURNITI JE TREBA DOLAR SE NA DRUGO STRAN.

New York, N. Y. — New York Herald je prejel iz Pariza posebno brojavko, da francoski biznismani prodajajo za milijone blaga po združeno ruskem agentu M. Levinskemu, med tem ko se francoski diplomatje pripravajo z drugimi narodi, da se ne sme obklevati z Rusijo.

Prodanih je bilo za milijone frankov avtomobilskih šin. Nekatere je prodala francoska podjetnica ameriške tvrdke Goodrich Company. Poleg prodajajo semena, obleke in farmersko orodje in poljske stroje.

Pust proti Francozom v Damasku.

London, 17. apr. — Iz Kaira javljajo, da so v Damasku (Sirija) izbruhnili krvavi izgredi proti Francozom. Vsi javni shodi so prepovedani in razglašeno je obsedno stanje. Zadnji teden je bil ubit Ašad bej, minister za notranje stvari v Libanuu.

Villa kandidat za governorja.

Mexico City, Mehika, 17. apr. — Francisko Villa je prijavil svojo kandidaturu za governorja v državi Durango, kjer se nahaja njegova velika farma. Mehška vlada bo mogoče sprejela njegovo kandidaturu, kajti Villa je objubil, da se ne bo več mešal v politiko, ko je sklenil mir z vlado.

Nacionaliziranje rudnikov.

(Federated Press.)

Program rudarjev za nacionaliziranje premogovnikov, katerega je nacionalizacijski odbor predložil zborničnemu odseku za delo, je v glavnih potezah sledeči:

1. Rudaraki department s tajnikom in kabinetu.
2. Zvezna rudarska komisija za kontrolo bližaja in dela na temelju neprestanega proučevanja dejstev.
3. Narodni rudarski svet za upravljanje rudnikov; v tem svetu so zastopani rudarji, tehniki in konzumentje.
4. Skupna konferenca v svrhu zavarovanja kolektivnega pogajanja.

Preliminarno poročilo nacionalizacijskega odbora rudarske organizacije se glasi:

"Nacionaliziranje je edino sredstvo, ki lahko odpravi neredno zaposelnost med rudarji in visoke cene ter neredne zaloge premoga med konzumentji. Na rudarjih je ležalo, da odločijo, kakšno nacionaliziranje hočejo. Mogoči so samo trije načerti za kontrolo in administracijo, kajti, ko se enkrat lastniki rogov izplačani, pridejo v poštev samo trojni interesi: ljudstva, rudarjev in tehnikov, oziroma upravitelji. Načerti se aralikujejo v razmerju moči, ki je porazdeljena med omenjene tri stranke.

Sloheni načrt nacionaliziranja mora odgovarjati več zahtevam, ako hoče biti sprejemljiv za avobodno ljudstvo. Delavec mora zadržati pošteno ameriško življenje v obliki pravične mezd, kratkega delavnika, varnosti pri delu, zdravja in vseh drugih pogojev udobnega življenja; a ne samo to; delavec mora imeti tudi glas v upravi, delež dejanske kontrole nad rovi. Ameriški delavec je proti kakemu državnemu socializmu.

Delavci morajo imeti precejšnjo kontrolo v industriji, če pravi: vsi delavci dežele, ne samo rudarji. Delavec sme imeti pravice sugestije glede tehnološke izboljšavanja, dela, neredne zaposelnosti, produktivne in ravno tako sme zahtevati, da udeleži svoje sugestije. Popolne kooperacije ne bo, dokler niso praktične sugestije delavcev dobrodošle in spoštovane. Skratka, delavec zahteva demokratično upravo industrije. Demokratična uprava pomeni, da premogovnike upravljajo ljudje, ki kopljejo premog, ki s svojim znanjem izboljšavajo rove in produkcijo, ki gromog prevažajo, ki ga prodajajo in tisti ljudje, ki ga kupujejo. Ako rove obratuje kak biro v Washingtonu, ne bi bilo za rudarja nič bolje kot je zdaj pod privatnim lastništvom.

Pri lastništvu premogovnikov mora biti torej vključeno ljudstvo. Lastništvo rogov po rudarjih samih bi bilo ravno tako nepravilno in katastrofalno kakor je danes, ko so zasebni operatorji lastniki. Ljudstvo mora imeti zadnje besedo glede vseh važnih vprašanj premogovniške industrije. Toda zadnja beseda, zadnji odlok izvira vselej iz lastništva, zato mora ljudstvo posedovati rove.

Kontrola rogov mora biti strogo ločena od administracije. Kontrola si mislimo v rokah vlade. Zvezna meddržavna komisija s stalnim statističnim birojem in z večskaki, na delu komisije je pa rudniški tajnik, član kabineta. Administracija pa mora biti v rokah Narodnega rudarskega sveta, ki sestoji iz treh skupin. V prvi skupini so upravitelji: tehniki, inženirji itd.; druga skupina so rudarji, tretja pa konzumentje, to je zastopniki ljudstva. Potem pridejo krajevne administracije naravnih poljih premoga, oziroma okrožni rudarski sveti, ki zopet obstoje iz treh skupin lokalnih upraviteljev, rudarjev in konzumentov. V rudnikih ali grupi rudnikov so jamski odbori.

Zvezna rudniška komisija ima v rokah blagajno in kontrolira finančne. Narodni rudarski svet predloži komisiji svoj biše: proračun dohodkov, izdatkov, plač, mezd, stroškov glede odpiranja novih rogov, cene premoga itd.

Nacionalizacijski načrt mora zavarovati rudarjem pravice organizacije in kolektivnega pogajanja. Z odpravo profita je stranjen glavni vzrok delavskih sporov, toda vprašanje razdeljevanja produkta in mezd ter delovnih razmer v rovih ostanejo dokler bo eksistiralo premogarstvo. Zato bodo potrebne skupne konference med predstavniki rudarjev in predstavniki uprave ter ljudstva, ki bodo reševali take spore. Predstavnike rudarjev izvoli organizacija.

Cene premoga in kakovost ter količino produkta določa zvezna rudniška komisija, na čelu katere je rudniški tajnik, član kabineta. Dolžnosti komisije so, da skrbi za interese ljudstva.

NOVO UPANJE ZA MOONEYJA.

San Francisco, Cal. — Na nekem kalifornijskem distriktnem sodišču je bil ustvarjen precedent, ki mogoče odpre jetašniška vrata Tom Mooneyju in Warren K. Billingsu, žrtvama sovražnikov delavstva. Neki Thomas Brady je bil spoznan kriv napada, Brady je bil spoznan krivim, ker so priče prisegale po krivem in distriktni pravdnik Mathew I. Brady je skušal to krivoprišeštvo prikriti. Danes je Brady prost proti poročilu in čaka na ponovno obravnavo.

Razlika med Bradyjevo in Mooney-Billingsovo afero je v tem, da je bilo krivoprišeštvo pri Bradyju odkrito kmalu po obravnavi, pri Mooneyju in Billingsovi zadevi pa še le tedaj, ko je potekel čas za vložitev priziva. Odvetnik Byron C. Parker pa pravi, da kriva prisega je kriva prisega, pa naj bo izvršena, kadar hoče in žrtve krive prisega je upravičena, da se ji poravnata storjena krivica.

Leninu vamejo staro kroglo iz telesa.

London, 17. apr. — Iz Berlina javljajo, da je dr. Berchard, ravnatelj bolnišnice Moabit v Berlinu, odpotaval v Moskvo s namenom, da vzame Leninu kroglo iz telesa, kjer jo nosi še od leta 1918, ko je nanj streljala protirevolucionarka Dora Kaplan.

RUSIJA KARTOVA PETIBRETI MILJARD OŠKODNINE.

(Nadaljevanje s prve strani.)

na sto let. Koliko je na tem resnice, ni znano. Ruski delegat Joffe je dejal v soboto sveder v razgovoru s poročevalci, da spoznamo in izključimo: Rusija pristane na nekatere finančne zahteve, ako Francija umakne justične ključulce.

Vsa konferenca se suče okrog Rusije. Ker je "rekonstrukcija Rusije" prva točka na agendi, mora drugo delo čakati, dokler ni ta točka rešena. Rešena pa še ne bo tako hitro. Delegatje mnogih držav, ki niso zastopane v odsekih, protestirajo, češ da njihove države imajo tudi svoje interese v Rusiji in hočejo vedeti, kaj se razpravlja na tajnih sejah.

Moskva, Sovjetska Rusija, 16. aprila. — "Izvestja" in "Pravda" pozdravljajo konflikt med Čičerinom in Barthoujem na otvoritveni seji konference koto zmago Sovjetske Rusije. "Pravda" piše, da Čičerinov nastop za razoroženje je odkril pravo stališče Francije in obenem je odgovor Ameriki, ki ne sme pomagati Evropi z igovornom, da se evropski denar zapravlja za oboroževanje.

"Izvestja" pišejo: "Ako je Amerika kdaj verjela v pravilno o sovjetskem militarizmu, zdaj lahko spregleda in deluje za vpostavljanje mirnih gospodarskih odnosov med obema republikama."

POLITIČNA KAMPANJA ZA KULISAMI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Donald prejel dobra tiskarska naročila za mesto. To pokaže, kako se verska prepričanja in bratske podpore organizacije izražajo v volilnem boju. Ne zgodi se to javno, ampak vsi se zadaj za kulisami in redkokdaj se zgodi, da se najde prilika in se pogleda za kulise. Bratske podpore organizacije dostikrat še ne vedo, da se izražajo in take namene, kajti tisti, ki se sklicujejo v volilnem boju na bratske podpore organizacije, navadno tega članstvu ne povedo.

Slovenska Narodna Pogarna Jednota

Ustanovljena 8. aprila 1904

Letnik 17. Junija 1907 v št. 10. izdaja

GLAVNI STAN: 287-29 20. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izveščevalni odbori

UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calbar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 25, Jehnstown, Pa., gl. tajnik Mathew Turk, tajnik bolnišniške oddelke Blas Nevah, gl. Magajnik John Vegrick, sodnik glasila John Kozovnik, upravitelj glasila Filip Gadin.

FOROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 406 W. Hay St., Springfield, Ill., Martie Schelbner, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Viner, Box 673, Ely, Minn., John Yarboll, Box 161, Lawrence, Pa., John Corlich, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Nevah, predsednik, 287-29 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosii, Box 222, Mead, W. Va., John Groelaj, 226 E. 127th St., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 124, Great Knoss, in Jugoslavija, Max Marx, Box 166, Buhl, Minn., in Jugoslavija, Mike Zugel, 2483 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Ezits, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Semak, 2820 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 2225 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitelni odbori:
Predsednik: Frank Alet, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josko Ovan, 2625 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Štub, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 2225 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POŠTNI-KORISNOSTNA in gl. odborniki, ki delajo v glasovni službi, se vrli takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predložitve za naslov: Predložitve S. N. F. J., 287-29 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODOBRE SE NASLOVU: Bolniška tajništvo S. N. F. J., 287-29 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izveščevalnega odbora in jednote vohbe se naslovu: Tajništvo S. N. F. J., 287-29 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. F. J., 287-29 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
Vse prišleke glede poslovanja in gl. izveščevalnega odbora se naj pošiljajo Frank Ezitsu, predsedniku nadzornega odbora, ligar naslov je sledeč:
Vsi prisrki na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, namena, oglasi, napovedi in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 287-29 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

BAKTERIJA.

(Radiofonsko predavanje federalnega zdravstvenega urada.)

New York, N. Y. (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) — Skoraj vsi so dandanes že slišali o bakterijah. Večinoma imajo ljudje je splošen pojem o njih in si jih predstavljajo kot neznanako drobna, mikroskopična bitja, ki kvirajo jedila in so jako škodljiva slovoškemu telesu. To je le deloma res.

Beseda "bakterija" se rabi splošno v jako obširnem smislu. Mnogi ljudje ne razlikujejo med najdrobnejšimi, mikroskopičnimi živalicami. Važno je pa, da si zapomnimo, da imamo koristne in škodljive bakterije. Nekateri izmed teh drobnih organizmov (mikro-organizmov) so silno koristni. Kvas, na primer, je sestavljen iz njih. Kvas povzroča, da se razrahlja testo in kruh. Bakterije, ki se nahajajo v mleku, izločujejo kislino in strja; za kislino mleko in skuto se moramo torej zahvaliti tem bakterijam. Bakterije so tudi največje pomočnice poljedelstvu, kajti donajajo prsti velike količine rud in nitratov. Druge bakterije zopet koristijo s tem, da povzročujejo razpadanje odpadkov. Brez bakterij bi nič ne segnilo. Le predstavite si, kaj bi bilo iz zemlje, da bi palo listje, mrve rastline in šivali nikdar ne segnilo! Vsled delovanja teh najdrobnejših bitij pa vse, kar je mrtvo, razpada v neškodljive neorganične snovi, ki se zopet vračajo zemlji in ustvarjajo novo hrano in novo krmo. Brez blagodejnega delovanja teh bakterij vsa zaloga hrane na svetu bi se izčrpala tekem par dni.

Zdravstveni urad pa se ne zanima toliko za te koristne bakterije, pač pa za one škodljive. Omenili smo koristne bakterije le radi tega, ker mnogi ljudje mislijo, da so vse bakterije le škodljive. Ti so one, ki vničujejo ali kvirajo jedila, predno jih rahimo, ali one, ki se razpadejo v našem telesu, ki se uporablja za se ono hrano, ki jo naše telo potrebuje, ki izločujejo strupene odpadke, in bakterije, ki razjedajo ali vničujejo tkanine našega telesa.

Ako si zabodete prst s kako trščico, dostikrat s to trščico vdirajo bakterije v naše telo. Ako je pustite dalje časa v mestu, se isto zgodi. Del bele snovi v prisađu sestoji iz belih krvnih teles, ki so prihitela na okuženo točko, da vničejo škodljive bakterije. Na tak način narava sama obvaruje telo pred napadom škodljivih bakterij. Ako bela telesa niso prisotna v zadostnem številu, ali niso v stanu vničiti škodljivih bakterij, se prisad dalje razvije.

To pa radi tega, ker se bakterije pomnožujejo s občudovalno hitrostjo. Dostikrat, da si ne vedno, bakterije so utegnejo kar podvojiti tekom tako kratke dobe kot 30 sekund. Telo uporablja svoja bela krvna telesa kot odbijajočo vojsko, ki vsak dan vničuje mnogo teh škodljivih bakterij; vendarle je jako važno, da se telesa v tem boju pomagajo, kadarkoli je tuja snov prodrla v telo. Naj se takoj rabi dober disinfektant za male rane gnoj (iodine) ali kako drugo jednostavno razkuževalno sredstvo, ki ga vam zdravnik priporoča. Navadne disinfektante je treba imeti doma na raspolago za rabo pri manjših vrezih ali ranah. Ako je rana količnik večja, treba satekati se k zdravniku. Takojšnjo zdravljenje prepreči razpasenje bakterij. Ker se jako hitro pomnožujejo, je treba zdraviti rano takoj. Pasite torej tudi na male bodljaje in vrese. Težice, igle, huelle, noži — vsi ti utegnejo prenesti bakterije in povzročiti okuženje, ki utegne imeti resne in smučne posledice.

Škodljive bakterije lahko prodirajo in vničujejo vsak del slovoškega telesa. Dostikrat se razpadejo po vsem telesu in podkopavajo zdravje. Ako hočete živeti dolgo, varujte se okuženja s tem, da takoj preprečite pomnožitev škodljivih bakterij.

Poduk e zdravju po brezličnem telefonu.

Federalni urad za javno zdravje (U. S. Public Health Service) je nedavno začel s propagando za zdravje po najmodernejem načinu: Trikrat na teden razposilja iz Washingtona po brezličnem telefonu (radio) svoje zdravstvene nasvete daleč naokrog. Vsak torek ob 4.15 ure vse sprejemni aparati brezličnega telefona v vsaki državi do 300 milj poslušati predavanje vladnega zdravstvenega urada; v sredo se isto zdravstveno predavanje ponavlja in sledi muzikalen program in predavanja o brezličnem telefonu. Drugo zdravstveno predavanje po brezličnem telefonu se vrli vsak petek ob 9. ure, in to se more poslušati do 1900 milj daleč okrog Washingtona.

Ta prvi poskus na svetu uporabe brezličnega telefona za zdravstveni poduk pokaže, kako široko polje se odpira v bližnji bodočnosti za uporabo radiofona v svrhu ljudske izobrazbe. Dan go-tovo pride, ko bo radiofon postal bistven del vsakega doma kot je danes telefon. Brezlična predavanja zdravstvenega urada so le začetek dalekosežne uporabe brezličnega telefona v svrhu ljudskega izobrazevanja.

Ponovite naročilo na "Prosveta."

OTOK ZAKLADOV.

Čudoviti dogodivljaji malega Jacka na suhem in na morju.

Angleško spisal R. L. Stevenson. Poslovenil J. M.

(Dalje.)

"Prav imaš", je dejal Silver. "Neprijazno, toda odločno in zanesljivo. Vendar poslušajte me — jaz sem dober človek — cel gospod, pravič. Toda to pot je stvar resna. Dolžnost je dolžnost, tovariši. Jaz glasujem — smrt. Kadar bom v parlamentu in se vozil v kočiji, ne želim, da bi se prikazali kakšni odvetniki na dom, nepričakovano kot zločej v molitvah. Čakajte, pravim; kadar pa pride čas, čemu opustiti prilžnost!"

"John!" vzklikne krmar, "ti si pravi mož!" "Jaz tudi mislim, Izrael", je rekel Silver. "Samo eno zahtevam zase — jaz hočem imeti Tre-lawneya. S temile rokami mu odrem njegovo telečjo kožo s telesa, Dick!" in nato je pristavil, "sedaj pa skoči na noge, kakor pravi fant, in prinesi mi nekoliko jabolk."

Lahko si predstavljate strah, ki me je objel. Skočil bi iz sode in pobegnil, ako bi imel moč; toda moje srce in moji udje ko me zapustili. Slišal sem, kako je zašel Dick vstajati, potem ga je pa nekdo najbrž ustavil in Handsov glas je vzkliknil:

"Oj, pusti jih! Ali jih še vedno nimaš zadoosti, John! Pijmo malo vina!"

"Dick", je rekel Silver, "jaz ti zaupam. Na sodu imam mero, torej pazi. Tukaj imaš ključ in napolni majhen vrč ter ga nam prinesi."

Kakor sem bil tudi prestrašen, mi je vseeno nehotе prišlo na misel, da je moral Mr. Arrov na ta način dobivati močno vodo, ki ga je pahnila v grob.

Dick ni bil dolgo časa odsoten in tekem tega časa je govoril Izrael kuharju na ušesa. Samo eno ali dve besedi sem mogel vjeti in vendar sem zvedel važnih novosti; kajti poleg drugih malenkostnih stvari sem slišal tudi:

"No, ben drug mož se nam noče pridružiti." Torej so se nahajali še zvesti mornarji na krovu! Ko se je Dick vrnil, je izmed trojice drug za drugim vzel vrč in pil; eden "Na zdravje!" drugi: "To pa na zdravje starega Flinta!" Silver pa je pol počej rekel: "To pa na naše zdravje in na našo srečo!"

Ravno tedaj je neke vrste svetloba padla name v sode in ko sem se ozrl kviku, sem spoznal, da je luna vzhajala in zlatila srednjo jamboro in avitlobela jedra na prednji strani, in skoro v istem času je zaklical glas na izgledu: "Zemlja!"

XII POGlavJE.

Vojno posvetovanje.

Veliko letanje in tekanje je nastalo na krovu. In slišal sem, kako so hiteli ljudje iz kabine in iz drugih prostorov navzgor. V trenutku sem zlezal iz svojega sode, se skrivil za prednjo jadro, se obrnil proti zadnjemu delu ladje in dospel na odprti krov ravno še ob času, da sem se pridružil Hunterju in drju. Lixeseyu, ki sta hitela proti ladjinemu rilen.

Tamkaj so se vsi mornarji zbrali. Skoro istočasno z vzhodom lune se je vzdignil oblak megle. Daleč proti jugu od nas smo zagledali dva niska griča, ki sta bila nekoliko milj oddaljena drug od drugega, in za enim izmed njih se je vzdigoval še tretji in višji grič, čegar vrh je bil še vedno zavit v meglo. Vsi trije so se mi zdeli stožaste oblike.

Toliko sem videl skoro v sanjah, kajti še vedno se nisem oprostil svojega groznega strahu, v katerem sem bil eno ali dve minuti poprej. Na to pa sem slišal kapitana Smoletta, ko je dalj poveljal. Obrnili so Hispaniolo nekoliko točk bolj proti vetru in sedaj je plula v smeri, v kateri bi prišla do otoka na vzhodni strani.

"Sedaj pa, možje," je rekel kapitan, ko je bilo vse storjeno, "ali je kdo izmed vas tukaj že videl to zemljo pred nami?"

"Jaz sem jo, gospod," je rekel Silver, "tukaj smo vzeli vodo na

neko trgovsko ladjo, na kateri sem bil jaz kuhar."

"Sidrišče leži na južni strani, za nekim otokom, mislim!" je vprašal kapitan.

"Da, gospod, Otok okostja ga imenujejo. Tukaj je bil nekaj glavni kraj mornarskih roparjev in nek mornar na naši ladji je vedel vsa imena teh krajev. Ta grič proti severni se imenuje Grič prednje jambore; in tamkaj leže trije griči v eni vrsti: prednji, glavni in srednji, gospod. Glavnega pa — to je oni veliki v oblake zaviti — imenujemo Daljnogled, ker so imeli na njem izgled, kadar so na sidrišču spodaj popravljali svoje ladje; tamkaj namreč so to storili, gospod, pa brez zamere."

"Tukaj imam zemljevid," pravi kapitan Smolett. "Poglejte, ali je to oni kraj?"

Oči Dolgega Johna so se zasvetile, ko je vzel zemljevid v roke; toda radi svežosti papirja sem vedel, da bo zelo razočaran. To ni bil zemljevid, ki smo ga našli v kovčegu Billyja Bonesa, marveč natančen posnetek, popolna vseh posameznostih — imena in višine in globine — z edino izjemo, da ni bilo na njem rdečih križev in pisanih opazk. Kakor je morala biti Silverjeva nevolja huda, vseeno je je znal prikriti.

"Da, gospod," je rekel, "gotovo je oni kraj, in zelo lepo je narisan. Kdo ga je neki narisal? Mornski roparji so bili preveč nevedni, mislim. Da, tukaj je "Sidrišče kapitana Kidda" — prav ono ime, ki ga je imenoval moj tovariš. Ob južni strani teče močen tok in potem proti severu ob zapadnem obrežju. Prav ste imeli, gospod," je rekel, "ako ste se ravnali po vetru in vremenu otoka."

"Hvala, moj dragi," je dejal kapitan Smolett. "Pozneje te bom prosil pomoči. Sedaj pa odidi."

Čudil sem se hladnokrvnosti, s katero je John tako odločno povedal, da pozna ptok; in jaz priznam, da sem se ga zelo prestrašil, ko sem ga videl prihajati bližje proti meni. Sicer gotovo ni vedel, da sem slučajno slišal iz sode za jabalka njegovo posvetovanje, vendar se me je polotil tak stran

pred njegovo krvočnostjo, dvojezičnostjo in mogočnostjo, da skoro nisem mogel prikriti svojega strahu, ko je položil svojo roko na moje rame.

"Oj," pravi, "kako prijazen kraj je ta otok — prijeten kraj za dečka, ako gre na suho. Kopal se boš, plezal na drevesa in lovil koze, da, gotovo; in lezel boš gori na one griče kakor koza. Zares, kar pomladim se zopet. Skoro bi pozabil, da imam leseno nogo. Zelo krasno je biti mlad in imeti na rokah in na nogah po pet prstov, dobro vedi to. Kakor boš hotel iti malo na otok pogledat, kar staremu Johnu povej in pripravil ti bo prigrička, da ga vzameš s seboj."

In potkal me je kakor najboljši prijatelj po rami, nato pa odšel dalje in v spodnje prostore.

(Dalje prihodnjic.)

V branjariji.

Slika iz dobe protijudovskih progromov v Rusiji.

Skupina Židov je sedela v mali trgovini branjarja Davida Kolpaka. Med odpiranjem vrat je v trgovino zavla vlačna sapa, ki je bila hladnejša, šim dalj se je dan nagibal proti svojemu koncu. David Kolpak je sedel na svojem nizkem stolcu pri nezakurjenem štedilniku, se oziral proti navzoči skupini na klopi sedečih mož in pogledoval svojo ženo Etelo, sedečo poleg 15 letnega sina Abrahamah. Njeno očividno sružnato telo je bilo zavito v dolg koci in je govorila proti otrokom:

"Da, da, otroci, bojim se, šim dalj se bliža dan noči, kakor bi nam pretlila vedno nova nevarnost. Če bi jaz le vedela, zakaj moramo prenašati toliko nesreč, s šim smo to povzročili. Mirovala bi, če bi vedela za vzrok."

Enoglasno so ji pritrjevali Židje in majali z glavami. Seveda, če bi vedeli le za vzrok vseh teh nesreč. Med tem je vstala Etela in pričela hoditi, da bi si ogreela od mraza otrple noge.

"Najpriprostejši človek sem", je govoril David Kolpak, "cel dan delava za Etelo vsak dan, da ni mogoče na kaj drugega misliti kakor na delo. Kako bi torej mogli misliti na kako punt? Na ta način pa bi bil človek kmalu primoran k temu. Ali naj si razbijem glavo? Kar se zgodi nemu, se pripeti drugemu, misliti ne smemo, temveč samo molčati in delati dalje. Človek mora delati, da se mu dobro godi, tako sem učil vse svoje sinove in celo mojega malega Arončka, ki je tudi že vedel, da mora človek delati. Prišlo pa je preganjanje, poskrili smo se; Etela, otroci in sam in se zaklenili v temno klet. Trepetajo smo čakali, kdaj bo potihnilo vpitje nahujskane množice in končno je poleglo vpitje. Prišli smo iz kleti srečni in veseli, da se ni komu pripetilo kaj hudega. David je delal dalje in delali smo vsi, toda sedaj. . . Zdi se mi, da je samo še pol življenja v meni in šimbolj mislim, bolj me obdaja strah." Tako je govoril David Kolpak napram skupini kmajajočih postav s komaj slišnim glasom.

Nekaka temoba je zavladala v mali trgovini. Skoro trdi strahu so čepeli bradati možičliji z dolginimi bradami v krogu. Etela je gledala skoro brez življenja na pojemajočo laterno.

"Se sem človek", je zopet tiho kakor sam zase povzel David, "toda strah me je, da mi je kakor pekel postalo celo življenje. Samo živji ali šim je treba, da slišim na ulici in že strepečem v strahu, da bo zopet tekla kri, da bodo zopet pričeli s preganjanjem. Ali naj zapremo okna in vrata. . . Te proklete noči, kaj meniš sinček, ali bi se zopet poskrilil? . . . Samo Bog nam bi bil lahko takrat pomagal, ko so pričli in zahtevali nedolžno žrtev. Sedel sem v sobi, da se odpočijem in pil čaj. Noč je bila nastala kakor sedaj in mirno je bilo zunaj. Nenadoma sem začul zunaj ropot. Vprašal sem Etelo, če ni nečesa slišala in tako je vprašala ona mene, ali nisem slišal šuma in hoje. Vedno bolj je valovil proti nam šum in spoznal smo, da je zopet nahujskana drhal. Bilo je že prepozno, da bi ubežali v klet in se dobro pozaprli."

"Reven človek sem, otroci, toda da plemenit in ljubeč v as in moje Etelo", se je obrnil v kot, kjer je sedela Etela in na strani v grudi otroci. "Mojeza Arončka, oh, tega Arončka, kako sem ga rad

imel. Kakor bi ga mi poslal sam Bog. Kdo je delal drugi veselje pri hiši, če ne samosrajnik Aronček? In kdo je bolj ljubil mene, po moki, ribah in mazilih smrdedečega Davida, kako mali Aronček? Z malimi ročicami me je objemal okoli vratu, poljubljaj me je in govoril: "Atek, atek, jaz te imam rad" in beše me je poljubil."

"In v tem ljubim mojim Arončkom, da bi smeli pred mojimi očmi delati, kar bi hoteli? Da bi pijana množica pred mano živemu Arončku proč sekala mali ročice, ga davila. . . Ali" slišite, kaj govorim?"

"Drhal je bila že zunaj na dvorišču in po glasu smo izvedeli, da hočejo mojega Arončka, da nas bodo s tem nabol kaznovali. Nahujskal jih je nekdo, da so naši ljudje umorili njihovega krščanskega otroka in maščevati so se hoteli. Aronček je kakor bi slutil nevarnost poslednjikrat objel z malimi ročicami moj vrat, nato pa sem velel celi družini, da moramo tako po stopnicah na streho. Miljo mi je klicel v naročju Aronček, jaz pa sem mrl strahu. Vzklikal sem k Bogu, naj stori kar hoče, samo s tem naj me ne kaznuje, da bi zločinci mučili malo ljubko bitje. Na streho sem vzel seboj kuhinjski nož za obrambo in čepeli smo gor nekaj časa, da bi se drhal zopet oddaljila, toda niso hoteli iti; zapazili so nas na strehi, zahtevali Arončka in že šli po stopnicah navzgor. Polotevala se me je groza, da bi moral gledati, kako bodo mučili malega ljubljenečka, mu rezali roki in nato zavili vrat, kot so že storili nekaterim. Vse kar bi hoteli, samo tega ne. Kako me je strahl! Ali ne prihajajo zopet, skočimo na streho in potem poskakamo na tla. . . Mojeza Arončka ni več. Niso ga mučili, nisem ga jim dal živga v roke. Rečil sem ga pred mučenjem in skočil s strehe z malim telescem mrtvega Arončka v naročju."

Sedeli so bradati možje s skoro zaprtimi očmi in molče poslušali tarnajočega Davida. Kakor izklešani, brez življenja so bili sključeni v gruči in zdelo se je, da so vsi onemeli.

Priseljevanje v Ameriko.

IV.

Nepismenost.

New York. (Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Da se priseljenec dovoli vstop v Združene države, zahteva se od njega, da zna čitati. Po dolgih letih preganjanja in kontroverzij v Kongresu in v javnosti je bil takozvani "Literacy Test" (izkušnja o pismenosti) vključen v sedanji priseljeniški zakon od 5. februarja 1917. Po določbah tega zakona prepoveduje se vstop v Združene države vsem inozemcem, ki imajo čez 16 let starosti, ako ne znajo čitati angleščine ali kateregašibodi drugega jezika ali narečja.

Le sledede osebe v starosti čez 16 let so izzete in smejo priti v Združene države, tudi ako so nepismeni:

- 1) Inozemci, ki radi telesne hihe niso v stanju čitati.
2) Vsak pripustljiv ali zakonito pripuščen inozemec ali državljani Združenih držav sme pripeljati ali poklicati sem svojega očeta ali starega očeta, ako sta prekorčila 55. leto starosti, svojo ženo, svojo mater ali staro mater ali svojo neporočeno ali obdovelo hčer, Ako ni drugih ovir proti njihovi pripustljivosti, ti sorodniki smejo priti, tudi ako so nepismeni.
3) Inozemci, ki prihajajo v Združene države, da utečejo verskemu preganjanju v deželi, kjer so bili zadnji nastanjeni.
4) Inozemci, zakonito pripuščeni v Združene države, ki so se po petletnem bivanju v Združenih državah podali v inozemstvo, ako se vrnejo tekem šestih mesecev po svojem odhodu.
5) Inozemci, ki so le na potu preko Združenih držav, ali pa oni zakonito pripuščeni inozemci, ki se kasneje podajo od enega v drug del Združenih držav preko sosednega inozemskega teritorija.
6) Razstavitelji in uradniki na razstavah, odobrenih po Kongresu.

Nepisani brat, prihajajoč k sestri oziroma bratu, ki stanuje v Združenih državah ali je celo

državljan, ni — kakor mnogi na pačno mislijo — izvzet od zahteve po pismenosti, marveč je izključen, kako ne zna čitati.

Izpit o čitanju (reading test) obstoja v tem, da se inozemec predloži kos papirja, na katerem je tiskanih ne manj kot 30 in ne več kot 40 besed v jako čitljivih črkah in v onem jeziku ali narečju, ki ga inozemec sam ne ve. Od ljudi, prihajajočih z istim parnikom, dobi vsak drugačen kos papirja s tiskanimi besedami. Ako navaden način izkušnje ni umesten, smejo priseljeniški nadzorniki rabiti tiskane posebne vrste, v katerih se zahteva od čitalca, naj stori to ali ono. Federalno okrožno sodišče v New Yorku je nedavno razsodilo, da mehanično čitanje brez razumevanja prečitane berila ni zadosten izpit o pismenosti v zmlušu zakona.

Ako priseljenec ni v stanju zadovoljiti izprašujočih nadzornikov glede svoje sposobnosti, da zna čitati tiskano berilo v določenem jeziku, obdržujejo dotičnika za posebno izkušnjo pred "Board of Special Inquiry." Ako ta izključi priseljenca radi njegove nepismenosti, ima isti pravico prizivati se na Secretary of Labor in priložiti zaprisebene izjave (affidavits), v katerih naj se dokaže, da bi deportacija povzročila izvanredne težave. V takih posebnih slučajih sme Secretary of Labor dovoliti začasni vstop priseljenca pod jamšeno (bond) in staviti pogoje, da se mora dotičnik naučiti čitati tekem šestih mesecev. V takem slučaju se ta naknadni izpit ima vršiti v najbližji priseljeniški postaji.

Vsak parnik, ki privaža nepismenega inozemca v Združene države, je podvržen globi od \$200. in ako je isti izključen, ga mora privedi nazaj, od koder je prišel, brez nadaljnjih stroškov in mu povrniti plačano prevoznino.

Delavec brez delavskega častopisa je kakor vojak brez puške. Narodite se in čitite svoje glasilo "Prosveta."

KJE JE?

Sam Dobelak, zadnje čase je bival v Star Junction, Fayette Co., Pa. Za njegov naslov bi rad izvedel: Joe Brtz, P. O. Box 271, Export, Pa. (Adv.)

RAD BI IZVEDEL.

za Jakob in Matija Glažar, prosim ju, naj se mi priklasa, jaz sem se sedaj naselil tukaj in želim, ter prosim, da se osebno oglasita pri meni. Moj naslov je: John Glazar, P. O. Florence, Colo.

RAD BI IZVEDEL.

za rojakinjo Anna Smodiš, sedaj omožena Ana Schadt, doma v Rečici ob Savinji na Štajerskem, po domače Hlačunova. Slišal sem, da se je nahajala leta 1913 v Chicagu, Ill., a sedaj ne vem, kje je. Ičen je vled zelo važne zadeve. Rojake prosim, če kdo ve za njen naslov, naj ga naznani, ako boče pu sama čitala ta oglas, naj se prijavi na moj naslov: Matt Felician, P. O. Box 92, Bear Creek, Mont. (Adv.)

ZEMLJA NA PRODAJ V DEŽAVI COLORADA.

Slovenecem priporočam to zemljo, to je (Irrigation Land), ki je zasejana z deteljo, je prav poleg mesta Florence, Colo., vse okoli so premoretovi in eljnatne sesalke (pompe) v mestu je Smelter tovarna in ena Oil Refinery. Mesto šteje 4000 prebivalcev. Za nastančenja pojasnila obrnite se do mene. Jack Chesnik, P. O. Box 6, . . . Florence, Colo. (Adv.)

Za kuhanje piva doma.

Imamo v zalogi slad, kvas, sladkor in vse druge potrebščine. Poiskate in se pripravite, da je doma pri vas, kuhani redno in najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncov, šd.

Mi vam dostavimo narečlje po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih kolonijah damo primaren poudar pri vaših naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

F. M. Dostojevskij: BESI Roman v treh delih. Preložil Vladimir Levstik. (Dalje.)

Mnogi pri nas so čenčali o mestni ubogi Avdotji Petrovni Tarapigini, češ da se je na povratku z obiska v ubožnico iz naravne radovednosti prerila skozi gledavce na trgu in vzkliknila, videč, kaj se godi: "Stramota!" — pa pljunila; za to so jo baje zgrabili ter "odreportirali" z onimi vred. Ta slučaj ni grisel le v časopise: celo zbirali so zanj po prvi na v prvem ogorenju, sam sem podpisal dvajset kopejk. In kaj? Izkazalo se je, da uboge z imenom Tarapigina sploh ni v našem mestu! Osebno sem povvedoval v ubožnici na pokopališču; nihče ni vedel ničesar o kakih Tarapigini; in ne samo to, še prav za malo se jim je zdelo, ko sem povedal, kaj se sliši. Omenjam pa izmišljeno mučenico zato, ker je malo manjkalo, da se ni zgodilo Stepanu Trofimoviču isto kakor uji (če bi bilo resnice); nemara je bil celo on poved vse tej abotni bajki, to se pravi, da so ga v nadaljnjem razvoju čenče kratkomalo predehali v Tarapigino. Neumevno mi je predvsem, kako se mi je izmuznilo, toliko da sva stopila na trg. Sluteč nekaj prav nevičnega, sem ga hotel peljati okrog trga naravnost h gubernatorskemu vhodu, ali radovednost me je premagala, ustavil sem se za majkeno minuto, da povprašam prvega, kdor mi pride naproti: ko se ozrem, Stepana Trofimoviča ni več pri meni. Nagon mi je rekel takoj, naj ga iščem na najnevarnejšem kraju; kar zdelo se mi je, da so tudi njemu sanke zletele z gore. In res, našel sem ga že v središču dogodka. Pomnim še, da sem ga zgrabil za roko; toda on me je pomeril s molčnim ponosom in brezmejno avtoriteto:

"Cher", je izpregovoril z glasom žvenkečočim kakor natrgana struna. "Ako se že vsi, kakor jih je tukaj navzočih, tako malo obvladujejo vprčo naju, kakšen bo potem tale . . . ako se zgodi, da bi moral nastopiti na svojo roko!"

Tresoč se ogorenja in vroče želje izvzati nekoga, je nameril svoj strašni obtožilni kazavce na Filibusterjova, ki je stal par korakov stran ter zija v naju dva.

"Tale!" je vzkliknil pristav, slep od gneva. "Kakšen tale? Kdo pa si ti!" je stopil bliže in stisnil pest. "Kdo si!" je zarjul besno, bolešno in olupno (pripomniti moram, da je prav dobro poznal Stepana Trofimoviča po obratu).

Se trenotek, in gotovo bi ga bil popadel za ovratnik; ali k sreči je Lembke slišal krik ter ogrenil glavo. Začuden, toda pozornost je pogledal Stepana Trofimoviča, kakor bi nekaj pomišljal, in zdajci je nestrpno mahnil z roko. Filibusterjov je zmrazil. Izvlekel sem Stepana Trofi-

moviča iz množice; mogoče se je že sam želel umekniti.

"Domov, domov", sem slišl. "Samo Lembkeju se imava zahvaliti, da naju niso stekli." "Idite, prijatelj, krivo je, da vas izpostavljam. Vi imate bodočnost in sami svojo kariero, jaz pa — mon heure a sonnè."

Trdno je postavil nogo na gubernijski prag. Vrtar me je poznal; povedal sem, da greva obadva k Juliji Mihajlovni. V sprejemni dvorani sva sedla in začela čakati. Zapustiti nisem hotel prijatelja, toda odveč se mi je zdelo dopovedovati mu še kaj. Bil je prava podoba človeka, ki se je posvetil gotovi k smrti za domovino. Sedla nisva vstrice, temveč vsak v svoj kot, jaz blizu vhoda, on daleč nasproti zamisljeno sklanjajo glavo in rahlo sloneč z rokami na trstiki. Svoj širokrajni klubok je obdržal v levici. Tako sva sedela kakih deset minut.

II.

Nenadoma je urnih korakov vstopil Lembke v policijskistrovem spremstvu. Raztreseno se je ozrl na naju in hotel kreniti brez nadaljnje pozornosti na desno v kabinet; toda Stepan Trofimovič je stopil predenj ter mu zastavil pot. Viska, drugim povsem nepodobna postava Stepana Trofimoviča je učinkovala; Lembke je obstal.

"Kdo je to?" je zamrmral osuplo, kakor bi vprašal policijskega, čeprav se glave ni nagnil k njemu, strmeč vse venomer v neznanca.

"Stepan Trofimovič Verhovenski, kolegijški asesor v pokoju, vaša ekscelence", je odgovoril Stepan Trofimovič ter z dostojanstvom naklonil glavo.

Njegova ekscelence ga je meril kar naprej, dasi z jako topim pogledom.

"Kaj želite?" Z lakonizmom višjega predstojnika je zvojljivo in nestrpno nastavljal Stepanu Trofimoviču uho, kakor da ga je spoznal na zadnega prošnjika s kako pismeno vlogo.

"Uradnik, ki se je predstavil v imenu vaše ekscelence, je izvršil danes pri meni hišno preiskavo; zato bi rad . . ."

"Ime, ime!" je vprašal Lembke nestrpno, kakor bi se mu zdajel nekaj danilo.

Stepan Trofimovič je ponovil svoje ime še bolj dostojanstveno kakor prvič.

"Aaa! To . . . to je tisto gnezdo . . . Cenjenji gospod, predstavili ste se s slabim priporočilom . . . Profesor ste? Profesor!"

"Svoje dni sem imel čast prečlovati nekaj časa mladini — skega vseučilišča."

"Mladini!" se je strasel Lembke, čeprav je, stavim, komaj že vedel, za kaj gre in s kom govori.

"Jaz, gospod moj, tega ne dovolim," je vzkliknil mahoma v strašni jez. "Mladine ne dovolim. To so zgolj proklamacije. To je naskok na družbo, gospod, gusarski napad, filibusterstvo . . . Za kaj izvolite prositi?"

(Dalje prihodnjic.)